Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

2. 6. 480 (1-3)

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

1

DE·PARTICVLA
EX. PRETIOSO. ET. VIVIFICO. LIGNO SACRATISSIMÆ. CRVCIS SALVATORIS·IESV·CHRISTI DESVMPTA

SACRIS. IMAGINIBVS. ET. ELOGIIS eodem Ligno incisis insignita,

Et in Apostolico Sacrario asseruata Commentarius,

A F. Angelo Rocca Camerte, Augustiniano, Episc. Tagastensi, & Apostolici Sacrarij Præfecto conscriptus.

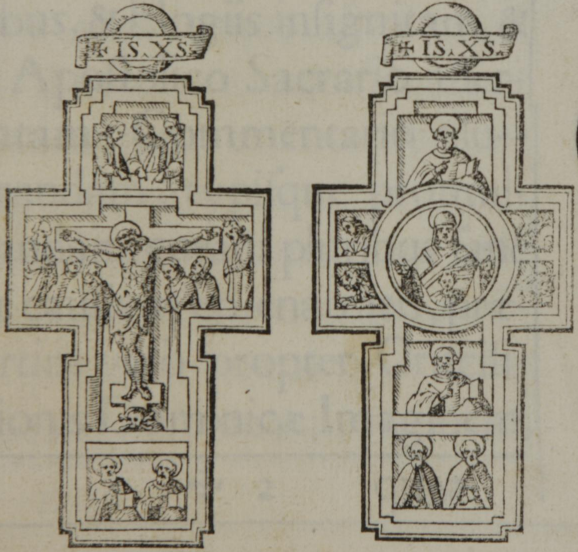

PVB. FLORENTINAE BIBLIOTH.

ROMAE
Apud Guillelmum Facciottum MDC.IX.

Superiorum Permissu.

1257

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

SANCTISSIMO . PATRI
ET . D.N.

PAVLO QVINTO

PONT. MAX.

PARTICVLAM Ligni ſacratiſsimæ Crucis (B.me Pater) ſacris Imaginibus, & Elogiis inſignitam, & in Apoſtolico Sacrario aſſeruatam , Commentario illuſtrandam , typiſque promulgandam curaui pluribus ſanè de cauſis in eo enarratis, præſertim verò propter Crucifixionis Dominicæ Imaginem,

quattuor clauis tamquam propriam, & veram in eodem Ligno repræsentatam. Id quod tam Picturis, ac Musiuis, Sculpturisq. antiquissimis, quàm Scriptorum antiquorum, & recentiorū sententiis, & rationibus ipsis cōprobatur. Ego itaque Commentarium à me conscriptum, ac typis mandatum, ad Sanctitatis Tuæ pedes humillimè prouolutus, Beatitudini tuæ offero; immo, vt stellionatus crimen effugiā, reddo, & iure quidem. Is enim

B. Briss. de verb. sign. lib. 17.

(qua-

(qualiſcumque ſit) Tui Nominis Maieſtati omnino debetur ; quippe qui, intra domeſticos Beatitudinis Tuæ parietes elucubratus, inſignem Sacratiſsimæ Crucis Particulam in Apoſtolico Sacrario aſſeruatam comprehendit. Accipe igitur (Beatiſsime Pater) hanc qualemcumque Elucubrationem è pauperculo ingenii mei ſcrinio depromptam : magis enim propenſa offerentis voluntas, quàm rei oblatæ pretiũ (quod ad meam pertinet in-

du-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

dustriam) perpendi debet iuxta luculentissimum Exemplum pauperculæ illius Euan-

Marc. 12. Luc. 21. gelicæ, viduæ, quæ vno tantum quadrante, nummulo scilicet æneo, ampla Diuitum dona longè superasse Christi Domini voce cōmemoratur. Ego autem Deum omnium bonorum Fontē vberrimum, & benignissimum Largitorem suppliciter oro, & orabo semper, vt ad vniuersæ Ecclesiæ Sanctæ Dignitatem tuendam, & exornandam Te incolumem, ac fe-

licem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

licem reddat, diuq. conſeruet. Romæ in Apoſtolico Sacrario Die XXV. Martii, Annunciationi Deiparæ Mariæ ſemper Virginis conſecrato. M. DC. IX.

Sanctitatis tuæ

Humillimus ſeruus, eidemque deuinctiſſimus

Fr. Angelus Rocca Camers, Epiſcopus Tagaſtenſis, & Apoſtolici Sacrarÿ Præfectus.

Imprimatur, ſi videbitur R. P. M. Sac. Pal. Apoſt.
Cæſar Fidelis Viceſg.

Ego Raphael Epiſcopus Zacynthi, & Cephalleniæ, perlegi opuſculum de Particula S. Crucis Reuerendiſſ. Epiſcopi Tagaſtenſis, nihilq. in eo inueni diſſentiens à Fide Catholica, & bonis moribus contrarium, exiſtimoque vtiliter edi poſſe, ita iubente Reuerendiſſimo P. M. Sacri Palatii Apoſtolici.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Yſtella Magiſter Sac. Palatÿ Apoſt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Auctores in Commentario citati.

A

S.P. AVGVSTINVS, Doctor Ecclesiæ.
Ado Viennensis Archiepiscopus, & Chronista.
Aeneas Siluius
Albo Floriacensis, Abbas Benedictinus
Alphonsus Palæotus Archiepiscopus Bononiensis
Alphonsus Tostatus,
Alphonsus Ciacconius
Anastasius Bibliothecarius

B

S. BAsilius Magnus
Bartholomęus, vel Baptista Platina
Bartholomæus Medina
Bartholomæus Riccius Fidardensis
Beda Venerabilis, Monachus Benedictinus
S. Bernardus
S. Brigitta Vidua
B. Brissonius Iurisconsultus

C

S. CYprianus Episcopus & Martyr
Cęsar Baronius S.R.E. Cardinalis
Consaluus Durantus Episcopus Feltrensis
Cornelius Iansenius
Cyrillus Slauorum Episcopus

E

EVcherius Episcopus Lugdunēsis
Eusebius Cæsariensis
Eutropius Monachus

F

FLauius Iosephus Iudæus
Franciscus Toletus S. R. E. Cardinalis

G

GLossa ordinaria, & interlinearis
S. Gregorius Magnus, Doctor Ecclesię
S. Gregorius Nazianzenus
B. Gregorius Nyssenus
S. Gregorius Thaumaturgus
Gregorius Turonensis
Guillelmus Lindanus

H

S. HIeronymus Doctor Ecclesiæ

I

S. IOannes Chrysostomus
Ioannes Papa huius nominis VIII
Innocentius Papa huius nominis III
Ioannes Diaconus
Ioannes Zonaras
Ioannes Tritthemius, Abbas Ordinis S. Benedicti
Ioannes Cantacuzenus
Ioannes Iustus Lanspergius
Ioannes Genuensis
Iacobus Gretserus
Isidorus Episcopus Hispalensis
Iustus Lipsius

K

KArolus Sigonius

L

S. LEo Papa, huius nominis primus
Lentuli Epistola
Luitprandus Ticinensis Diaconus

M

MArcus Tullius Cicero
Marius Nizolius
Matthias Michouiensis

N

NIcephorus Callixtus
Nicolaus Lyranus
Nonnus Poeta Panopolitanus

O

ONuphrius Panuinius

P

PApias Natione Lombardus
Paulus Manutius
Pomponius Mela

R

RVfinus Presbyter Aquileiensis
Rupertus Tuitiensis

S

SIgebertus Gemblacensis, Monachus Benedictinus
Sigismundus Liber, Historicus.
Sophronius scriptor Græcus.

T

THeodoretus Episcopus Cyri
Testamentum vetus, & nouum

V

VAsæus Historicus
Vniuersitas Complutensis
Vluardus Monachus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.6.480

Imago Crucifixi cedrino ligno à Nicodemo ex * Pharisæis homine, & ex Principibus Iudæorum vno, * Discipuloque Christi Domini ante Passionem occulto, incisa, & Lucæ asseruata.

* Io. 3. & Gloss. interlin.
* Nic. Ly. in cap. 19. Ioann.

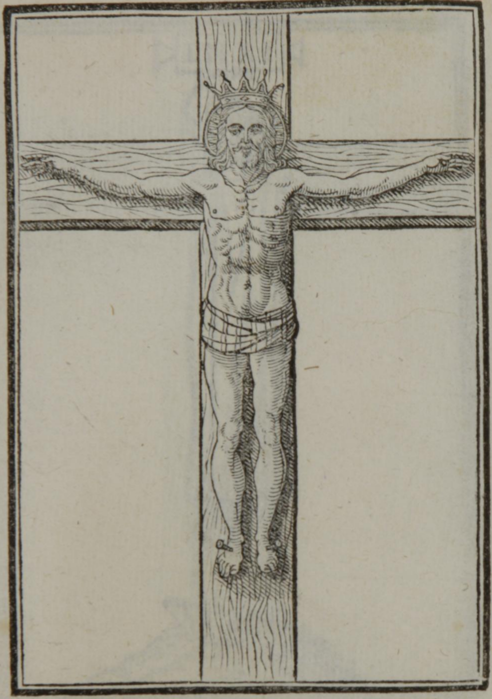

Imago Crucifixi cedrino item ligno à S. Luca Euangelista, & * indiuiduo S. Pauli omnis peregrinationis Comite, incisa, & Siroli prope Anconam asseruata.

* S. Hier. de vir. ill. & Lyr. in 2 epist. ad Timoth. 4

Imago Crucifixi tempore Ioannis Papę VII. opere musiuo supra Portam Sanctam, ad interiorem veteris Basilicæ Sancti Petri partem, olim repræsentata circa Annum Dom. DCC.VI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Imago Crucifixi argentea in Sacrario Basilicæ S. Petri aſseruata, quam Karolus Magnus Imperator, à Leone III. Pont. Max. Romæ coronatus, eidem Baſilicæ dono dedit, circa Annum Dom. DCCC. XV.

DE

DE · PARTICVLA
EX· PRETIOSO· ET· VIVIFICO. LIGNO SACRATISSIMÆ . CRVCIS SALVATORIS· IESV· CHRISTI DESVMPTA

SACRIS . IMAGINIBVS & Elogijs eodem Ligno incisis insignita,

Et in Apostolico Sacrario asseruata Commentarius,

A Fratre Angelo Rocca Camerte, Augustiniano, Episcopo Tagastensi, & Apostolici Sacrarij Præfecto Conscriptus.

DE Particula ex pretioso, & viuifico Ligno sacratissimae Crucis Saluatoris nostri Iesu Christi desumpta nos verba facturi, de ipsius primum Particulæ antiquitate, atque inuentione loquemur, luculentissimis in hanc rem testimonijs adhibitis, & in medium allatis; Res propositæ declarandę.

Deinde cuiusnam Arboris fuerit Lignum sanctissimæ Crucis, opiniones diuersorum Scri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

ptorum, rationibus eorundem recitatis, ostendemus.

Tertio Imagines, & litteras in eadem Ligni Particula incisas declarabimus;

Quarto denique Crucifixionem Dominicam quattuor clauis tamquã propriam, ac verã demonstrabimus fuisse repraesentatam in hac Ligni Particula, quam prae manibus habemus.

CAPVT I.

De Particulæ sanctissimæ Crucis antiquitate, ac inuentione.

BEDA, vir in diuinis Scripturis studiosissimus, & valde eruditus, atque in secularibus litteris peritissimus, Philosophus, Astronomus, Calculator, & Poeta insignis, Græciq. sermonis, vt ait Tritthemius, non ignarus, in Martyrologio, Die 9. Septembris, & fusius in libro de sex Aetatibus Mundi, Anno Mundi 4652. de hac sanctissimæ Crucis Portione in hanc loquitur verborum formam: *Papa Sergius in Sacrario Beati Petri Apostoli capsam argenteam, quæ in angulo obscurissimo diutissime iacuerat, & in ea Crucem diuersis, ac pretiosis lapidibus adornatam, Domino reuelante, reperit: de qua tractis quattuor peta-*

Beda To. 2. & 3.

Primum quæsitum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

lis, quibus gemmæ inclusæ erant, miræ magnitudinis portionem Ligni salutiferi Dominicæ Crucis interius repositam inspexit; quæ ex tempore illo annis omnibus in Basilica Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, die exaltationis eius ab omni osculatur, atque adoratur Populo. Hæc Beda, qui Sergij Papę, huius nominis primi, contemporaneus fuit. Is enim Sergius circa Annum Domini 690. in suo vixit Pontificatu, obijt autem Anno Domini 701. Beda vero ex hac vita decessit Anno Do. 732. Anno ætatis suæ 72. sub Flauio Leone Imperatore, & Gregorio III. Pontifice Maximo. Istuc ipsum Anastasius Bibliothecarius Apostolicus in Scripturis diuinis eruditus, & in secularibus item litteris insigniter doctus, Græca, & Latina lingua admodum peritus, in eiusdem Sergij vita de hac etiã Ligni sanctissimæ Crucis portione sub ijsdem fere verbis ita scriptum reliquit: *Hic Beatissimus Vir in Sacrario Beati Petri Apostoli capsam argenteam in angulo obscurissimo iacentem, & ex nigredine transactæ annositatis, nec si esset argentea, apparentem, Deo ei reuelante, reperit. Oratione itaque facta, sigillum expressum abstulit, locellum aperuit, in quo interius plumacium ex holoserico superpositum, quod stauracis dicitur, inuenit; eoque ablato, inferius Crucem diuersis, ac pretiosis lapidibus perornatam inspexit, de qua tractis quattuor petalis, in quibus gem-*

Portio Dominicæ Crucis miræ magnitudinis.

Beda Sergij contẽporaneus Anno D. 690.

Anast. Biblioth in vit. Sergij

Dominicæ Crucis portio ineffabilis.

mæ clausæ erant miræ magnitudinis, & ineffabilē portionem salutaris Ligni Dominicæ Crucis inuenit. Quæ etiā ex die illo pro salute humani generis ab omni Populo Christiano Die exaltationis Sanctæ Crucis in Basilica Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, osculatur, & adoratur. Hæc Bibliothecarius. Istuc denique ipsum ex Bedâ, vel ex Bibliothecario ijsdem fere verbis desumptum Luitprandus Ticinensis, Albo Floriacensis, & Ado Viennensis in chronicis in eiusdē Sergij vita; Necnon Vsuardus in Martyrologio, Die 9. Sept. Ciacconius c. 34. in lib. de Signis sanctissimæ Crucis scriptum reliquerunt; & omnes ferè mentionem fecerunt de quattuor petalis aureis, quæ non sunt nisi laminæ. Petalum enim, breui secunda syllaba, πέταλον, vox Græca est, quæ apud Latinos lamina dicitur. Hinc Iosephus in lib. 8. Iudaicarum antiquitatum cap. 2. dum de Tēpli Hierosolymorum loquitur pauimento, vtitur hac voce. In textu autem Latino in hunc legitur modum: *Pauimentum etiam Tēpli constrauit laminis aureis*. Ruffinus vero hunc locum ita vertit: *Strauit pauimentum Templi petalis aureis*. Quare per petala illa aurea nonnisi laminæ aureę intelligendae sunt.

Luitprandus. Albo flor. & Ado A. C. 696. Vsuardus, & Alfon. Ciacc.

Iosephus

Ruffinus

Quòd autem commemorati Scriptores de hac sanctissimae Crucis Ligni portione, quam

prae

prae manibus habemus, non de alia sermonem habuerint, satis profecto constat ex insigni testimonio Onuphrij Panuinij (Paulo Manutio teste) antiquitatum heluonis, qui in libello de septem Vrbis Ecclesijs prope finem Basilicae Lateranensis ad eum locum, in quo agitur de Oratorio, quod Sācta Sanctorum nuncupatur, de hac Ligni sanctissimæ Crucis portione ita inquit: *Inter ceteras reliquias pretiosissimas, & certissimas aliquando fuit ibi pars ligni sanctissimæ Crucis, cuius meminit Beda in libro de sex ætatibus Mundi, Anno Mundi 4652.* &c. vbi omnia, quae de hac Historia scripsit Beda, ad verbum recitat Panuinius, deinde post cetera verba nuper ex Beda, & Bibliothecario à nobis recitata, ad huiusce rei propositae confirmandam ita scribit: *Hanc Ligni sanctissimi portionem excidio Vrbis sub Clemente VII. à militibus aliquot, theca argentea direpta, ablatam, Pontifex prodigiose, & non sine ope diuina recuperauit; & aurea, cristallinaq. Cruce inclusam, in Palatio Vaticano, vbi est Sacristia Pontificia, seruari iussit.* Haec Panuinius ad verbum, nec non Alfonsus Ciacconius de ipsa sanctissimae Crucis portione, quae tanta est, quanta in huiusce libri fronte cernitur repraesentata: circino enim vndequaque fuit commensurata; cuius crassitudo, vel profunditas, vt infra videre licet, latitudi-

Paulus Manut. Epist. lib. 2. Ep. 9. Panuin. antiquitatum heluo.

Pag. 188.

Onuphr. Panuin. Alfonsus Ciaccon. in libello de signis sanctiss. Crucis, & alii.

Particulæ Crucis quantitas.

nem indicis, qui eſt digitus, pollici manus proximus, oſtendit. Hæc autem Crucis Particula circumligata eſt intra argenteam, & auratam quamdam zonam, ſiue faſciolam, aut lamellam, in qua Graecae litterae, ſiue voces, in hanc grandiorem inciſae leguntur formam:

✠ ΜΕΡΙΔΙΟΝ · ΕΚ · ΤΟΥ · ΤΙΜΙΟΥ ·
ΚΑΙ · ΖΩΟΠΟΙΟΥ · ΞΥΛΟΥ
ΤΟΥ · ΣΩΤΗΡΟΣ · ΙΥ · ΧΥ ·

Hoc eſt

Particula ex pretioſo, & viuifico Ligno Saluatoris Ieſu Chriſti.

Figura, quæ infra cernitur, delineata, eſt latitudo zonae, ſiue faſciolae, aut lamellae argẽteae, atque auratae, quae circumcingit ſanctiſſimae Crucis Particulã, eiuſq. craſſitudinem, vel profunditatem repraeſentat, necnon litteras, vel voces Graecas in eadem faſciola, ſiue lamella inciſas comprehendit.

Latitudo Lamellæ.

Quiſnam

Quisnam verò hanc Dominicae Crucis Particulam sacris Iconibus, characteribusque, aut litteris Græcis, ac Ruthenicis, vel Seruianis insignitam, & Romam, & ad quemnam Romanũ Pontificem miserit, certò haud quaquam scire potui; eam tamen à Greco forsan viro, Ruthenicę aut Seruianæ linguæ non ignaro ad sanctũ Leonem Papam, huius nominis primum, missam fuisse, coniecturam facio, ex Epistola dicti Leonis ad Iuuenalem Episcopum Hierosolymitanum scripta persuasus. Nam ad eiusdem Epistolæ calcem hæc Leo ipsi Iuuenali, & breuissime quidem, scripsisse inuenitur dicens: *Particulam Dominicæ Crucis cum Eulogijs dilectionis vestræ venerãter accepi.* Hucusque Leo, qui floruit circa annum Dom. 450. ante Sergium trecentos circiter annos. Sergius enim vixit circa annum Do. 690. Idcirco ex trium ferè centuriarum, vt ita dixerim, interuallo, quod inter Leonem, & Sergium intercessit, dicta sacratissimæ Crucis Particula antiquissima esse comprobatur, satisque belle illustrantur verba Bibliothecarij dicentis: *Beatissimus Sergius in Sacrario Beati Petri Apostoli capsam argenteam in angulo obscurissimo iacentem, & ex nigredine transactæ annositatis, nec si esset argentea, apparentem, Deo ei reuelante, reperit.* Hæc Anastasius Bibliothecarius de capsa argentea,

S. Leo Epist. 78. To.1. p.2. pag. 249.

S. Leo I. Anno D. 450.

Sergius I. Anno D. 690.

Anast. Biblioth.

in qua Dominicæ Crucis asseruabatur Particula, quæ quamuis a Beda miræ magnitudinis, & à Bibliothecario ineffabilis Portio nuncupetur, quãtitas tamen ipsa, hoc loco à nobis repræsentata, verbis non refragatur Panuinij, qui ait Portionem miræ magnitudinis à Beda superius commemoratam, esse illam, quæ nunc in Apostolico Sacrario intra crystallinam Crucem asseruatur. Nam dicta quantitas inter alias Dominicæ Crucis portiones, quæ diuersis in locis asseruantur, comparata, miræ magnitudinis dicenda esse censetur. Adde etiam quòd nec in Basilica Saluatoris in Laterano, quæ etiã Constantiniana nuncupatur; nec in Basilica sanctæ Crucis in Hierusalem, nec alibi tanta Dominicæ Crucis portio inuenitur, quanta erat illa à Sergio Papa eò translata, quæ nunc in Apostolico Sacrario asseruatur. Nam supra Absidem primariam Basilicæ sanctæ Crucis in Hierusalem extat Oratorium, in quo inter alias pretiosas Reliquias asseruantur tres Particulæ sanctissimæ crucis. Pars Tituli Dominicę Crucis maior, cum Hebraicis litteris, Græcis, ac Latinis ligno incisis, quæ omnes Hebraico more, à dextra scilicet ad sinistrã leguntur, hoc est, *IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM.* Sed prima, & vltima dictio desiderantur, ligno

ipso fracto, ac deficiente ob tantam vetustaté. Extant ibi etiã duę Spinę illius coronae Christi Domini Cruci affixi. Vnus item ex triginta argenteis,quibus fuit venditus ; necnon vnus ex clauis , quibus Cruci fuit affixus . Quę omnia nõ semel veneranter vidi , miroque animi mei solatio contrectaui. Tres vero illae Particulae, vt ipsa traditio docet,desumptae sunt ex tertia illa Dominicae Crucis parte , quam Helena Magni Costantini Mater misit Romam ad Basilicam sanctae Crucis in Hierusalem . Helena enim,quae Dominicam Crucem inuenit,vnam Partem Hierosolymae reliquit ; Alteram Constantinopolim ad Constantinum misit Filium ; Tertiam autem Romam, ad dictam misit Basilicam , in qua praesens in tempus nonnisi tres illę supersunt particulę , quas Onuphrius Panuinius in libro de septem Ecclesijs Vrbis Romę in reliquijs eiusdem Basilicae recensendis tres frustulas appellat , paruas videlicet Particulas . Particula vero in Apostolico Sacrario asseruata quantum ad longitudinem , latitudinem , & profunditatem, siue crassitudinem,dictarum trium Particularum quamlibet omnino cernitur superare .

Reliquiæ in Basilica S.Crucis in Hierusalem .

Panuin. de Basil. S. Crucis in Hier.

Quòd autem pretiosissimae Crucis Particula ad Sanctum Leonem primum à Iuuenale

Hierosolymitano Episcopo missa, ea sit, quae nunc prae manibus habetur, & in Apostolico Sacrario asseruatur, per eulogia in quarto casu pluralis numeri cum Dominicae Crucis Particula à Iuuenale missa ad Leonem, satis congruenter probatur: Eulogium enim, siue Elogiũ vox Graeca est, quae Latine, inter alias significationes, vt Ioannes Genuensis in sua summa catholica inquit, Laus electa, vel summatim collecta Latinè interpretatur, à verbo Graeco, εὐλογέω dicta; quod est benedicere, laudare, aut honorifice aliqua de re loqui, siue prędicare, aut celebrare: quorum verborum sensus comprehenditur in breuissimis illis Inscriptionibus, quae in Dominicae Crucis Particula cum sacris Iconibus incisæ leguntur, ac tertio loco explicandae a nobis propositae sunt. Adde etiam, quòd Sanctus Leo Papa particulam Dominicæ Crucis cum eulogijs veneranter se accepisse fatetur: quæ profecto: *Eulogia*, in recto pluralis numeri, seu *Elogia*, pro laudibus desũpta, si nõ essent illa, quę in Particula Dominicæ Crucis circa Imagines extãt incisa, ea venerãter se accepisse nõ dixisset, ne rebus nõ sacris venerationẽ præstare videretur. Sed eulogias, pro munificẽtia, vel pro munerib⁹, & id genus alijs rebus non sacris desũptas, ab ipsa Dominicae

Eulogia quid.

Io. Gen. in Dict. Catholicon dicto

Cru-

Crucis Particula seiūctas separatim nominasset. Si autē pro illa voce, *Eulogijs*, in sexto pluralis numeri casu pronūciata, Eulogiæ pro sacris muneribus, ex charitatis, ac venerationis affectu missis hoc in loco sumerentur, vt etiam sonat vox ipsa Graeca, εὐλογία, Eulogia; sanctus Leo absolute dixisset: *Eulogias dilectionis vestræ veneranter accepi*, vt inter Eulogias, idest, sacra dona, illam quoque Dominicae Crucis cōprehenderet Particulam, quae erat item donum. Vel dixisset: *Particulā Dominicæ Crucis cum alijs Eulogijs dilectionis vestræ veneranter accepi*: addidisset enim illam dictionem, *alijs*, vt Particulam Dominicae Crucis Eulogiam esse, hoc est, munus, charitatis, & venerationis affectu missum, ostenderet. Eulogia itaque illa, de quibus nunc sermo habetur, nō pro muneribus, aut eleemosynis, quae dicūtur Eulogiae; sed pro laudibus, aut inscriptionibus, vel benedictionibus, quae Latinè dicuntur Elogia, sacris Imaginibus in ipsa Dominicę Crucis Particula incisa leguntur, accipienda censentur: Nam benedictiones pro laudibus frequētissime in Scriptura sacra sumi solent iuxta illam Apocalypseos Auctoritatem: *Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio*, &c. quo in loco vox illa, *Benedictio*, à Glossa Ordinaria, & à Lyrano interpretatur,

Eulogia quid.

Apoc. 7.

Gl. Ord. & Lyran.

Laus, Græce autem εὐλογία, Eulogia dicitur. Graecus enim textus, ita ibidem legitur: ἡ εὐλογία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ εὐχαριστία. Hinc in multis item Scripturæ ſacrae locis, iuxta Græcum textum legitur modo εὐλογημένος, modo εὐλογητός, ideſt, *Benedictus*, vel *Laudatus*. Quæ ſane loca breuitatis gratia, cum ſint multa, ſilentio videntur prætermittenda.

Matt. 21. Marc. ij Luc. 1. Io. 12. Ephes. 1.

Adde etiam quòd ex illa voce, *Eulogijs*, in ſexto pluralis numeri caſu, non magis Eulogia in ſingulari numero, quàm Eulogium ſumi poſſe cenſetur. Eulogium autem citra omnem dubitationem nonniſi pro dicto ſententioſo, ac breui; necnon pro teſtificatione de aliquo honoris præſertim, vel vituperationis cauſa ſuſcipitur, vt omnes fatentur; hinc in plurali etiam numero Eulogia dicuntur Laudes electæ, ac ſummatim collectæ, veluti ſunt illæ in alicuius Imagine Laudes conſcriptae, quæ à nobis, *Elogia*, dicuntur: à Latinis enim pro, *Eulogio*, *Elogium* dici ſolet, vt apud Ciceronem pluribus in locis, necnon apud alios Latinos Auctores videre licet. Vſus eſt item hac voce Sanctus P. Auguſtinus in ſermone de Beata Maria ſemper virgine dicens: *Præciſum eſt in ea illud Euæ infelicitatis Elogium, quo dicitur: In dolore paries filios tuos, quia iſta in lætitia Dominum peperit*. Hæc S. P. Au-

Eulogiũ quid ſit.

Nizol. in theſ. & Dict. Papias in Dict. Io. Gen. in Catho. & alii.

S. Aug. ſerm. 18. de Sanctis quæ eſt 2. de Annun. To. 10. Ex Breu. in Natiu. B. Mariæ

gu-

gustinus, quasi dixerit: *Elogium doloris, ac tristitiæ, in Elogium lætitiæ mutatum est*, quod scilicet Elogium lætitiae nonnisi in Beatae Mariae semper Virginis laudẽ sumi potest, ac debet. Propterea libri illi, in quibus hominum insignium testificationes, vel laudes narrantur, Elogia virorum illustrium vocitantur, ita inscripti. Per Eulogia igitur, vel Elogia cũ particula Dominicae Crucis a Iuuenale Episcopo ad Leonem Papam, huius nominis primum, missa, Laudes electae, vel summatim collectae in ipsamet Dominicæ Crucis Particula incisae intelligendae censentur; quae sane Laudes cum ipsis Imaginibus infra suo loco explicabuntur.

Quamuis autem Ruthenorum Christianitatem circa annum Domini nongentesimum nonagesimum cœpisse, nonnulli scribant; non desunt tamen qui eorundem conuersionem multo antiquiorem fuisse affirment, atque ita esse contendant; quorum è numero est Matthias Michouiensis. Is enim in lib. 2. cap. 1. & alibi de rerum Polonicarum antiquitate scribens ita inquit: *Russi* (hoc est Rutheni) *Inter Sãctos colunt plus Thaddæum Apostolũ, asserentes, quòd eos conuerterit, & fidem Christi docuerit; deinde Bartholomæum sanctum Dei Apostolum venerantur, per quem multos Articulos, vt ipsi asserunt, de Fide ac-*

Matth. Michou.

Rutheni à S. Thad. Apost. cõuersi.

cepe-

ceperunt. Haec Matthias Micouiensis dicto in loco ex traditione Populi accepta, & alibi de Ruthenorum conuersionis antiquitate. Quae sane omnia, & multò plura in hanc sententiam refert S. R. E. Cardinalis Baronius in appendice ad septimum Annalium Tomum de Ruthenis ad communionem sedis Apostolicae à Clemente VIII. receptis, vbi dictam Ruthenorum conuersionis antiquitatem, à Matthia Michouiensi enarratam, laudat hisce verbis: *Cui*(scilicet Matthiæ) *magis assentior, quàm ijs, qui Ruthenorum Christianitatem cœpisse tradunt circa Annum Domini nongentesimum nonagesimum, quos errare omnino, proxime dicturi sumus*. Hæc Baronius. Huius generis antiquitati, quam de Ruthenorum conuersione Michouiensis narrat, adsimile scriptum reliquit Sigismundus Liber in rerum Moscouitarum commentarijs in hanc verborum formam: *Rutheni in Annalibus suis aperte gloriantur, ante Vuolodimerũ, & Olhã,*(quã primã inter Ruthenos Christianã fuisse aiũt) *Terrã Russiæ*(vnde Russi, Russeni, & Rutheni vocitãtur) *esse baptizatam, & benedictam ab Andrea Christi Apostolo, quem ex Græcia ad ostia Borysthenis venisse affirmant; & aduerso flumine ad montes, vbi nunc Chiouuia est, nauigasse, atque ibi omnem terram benedixisse, & baptizasse, Crucem suam illic collocasse, prædixisseque magnam ibi*

Rutheni à Clem. VII. accepti.

Card. Baronius. Tom 7. pag. 679.

Sigismundus Liber

Rutheni à S. Andr. Apost. baptizati.

Crux S. Andreæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.480

Dei gratiam, multasque Ecclesias Christianorum futuras. Hæc Sigismundus Liber. Tanta itaque Christianæ Religionis inter Ruthenos antiquitate comprobata, vsus Ruthenicæ linguæ cum Græca coniunctus, & in re tam sacra adhibitus, nullam aut admirationem, aut dubitationem admittere valet. Facile namque credi potest, ac debet, vt quispiam homo Græcam, & Ruthenicam Linguam callens, præsertim vero, vt iam probatum est, ipse Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus, qui dictã Crucis Particulam ad Leonem primum misit, Græcos, & Ruthenicos characteres in eadem Crucis Portione incidendas curarit, si verba Leonis primi recte pensitentur, dicentis: *Particulam Dominicæ Crucis cum Eulogijs dilectionis vestræ veneranter accepi*: Adde etiam quod inter Græcos, & Ruthenos magna intercedit consuetudo; immo Rutheni more ac ritu Græco viuunt, & Ruthenici characteres instar Hebraicarum litterarũ mysterijs pleni, à Russia, & à Seruia, necnon à Bulgaria, Vallachia, & Moldauiæ Daciæ partibus; à Bosina item, & Moscouia, atque ab alijs Gentibus ad Orientalem plagã pertinẽtibus, adhibentur, maioriq. ex parte à Græco fonte desumptæ cernũtur; Lingua vero eorum omniũ à Græco Idiomate diuersa.

Iuuenalis Episcop. Hierosolym.

Rutheni more ac ritu Græco viuunt.

Charact. Ruth. aut Seruian. præstãtia & vsus.

Quan-